

Regina Makauskienė
LDM Palangos gintaro muziejus
Vytauto g. 17, Palanga
Tel. 8 687 78 641
El. p. regina.makauskiene@muziejus.ldm.lt

REGINA MAKKAUSKIENĖ

Petro Balčiaus retrospektyva „Laiko ženklai“

Lietuvos dailės muziejaus (LDM) Palangos gintaro muziejuje (toliau – Gintaro muziejus) pastaraisiais metais didelis dėmesys skiriamas gintaro dizaino istorijai: 2015 m. gilintasi į Lietuvos dizaino pradininko Felikso Daukanto (1915–1995) kūrybą, 2017 m. paroda skirta papuošalų dizaino novatoriui, juvelyrui Kazimierui Simanoniui (g. 1937), o 2018 m. taip pagerbtas klaipėdietis dailininkas Petras Balčius (g. 1938), įprasminat autoriaus kūrybinį palikimą ir minint menininko 80 metų jubiliejų. 2018 m. gegužės 4–lapkričio 25 d. Gintaro muziejuje veikusioje parodoje „Laiko ženklai. Petro Balčiaus kūrybos retrospektyva“ buvo eksponuojami ne tik šiame muziejuje saugomi P. Balčiaus darbai, bet ir gintaro bei metalo plastikos kūriniai iš autoriaus privačios kolekcijos. Dailininko retrospektyvinė ekspozicija atspindėjo keleto dešimtmečių trukmės pajūrio regiono gintaro dizaino savitumą.

Reikšminiai žodžiai: Palangos gintaro muziejus, Petras Balčius, gintaras, metalo plastika, retrospektyva.

LDM 2018 m. gegužės 4–5 d. pakvietė lankytojus į Gintaro muziejų – artėjant vasarai čia buvo pristatyti Klasikos sezono Palangos gintaro muziejuje pradžios renginiai. Mažieji dalyvavo Europos paveldo metų edukacinėje programoje, o meno mėgėjai kartu su muziejininkais atidarė naują parodą „Laiko ženklai. Petro Balčiaus kūrybos retrospektyva“, skirtą autoriaus 80-mečiui. Valstybės atkūrimo šimtmečio metais Gintaro muziejaus svečiai vasarą galėjo ne tik gėrėtis nauja paroda, bet ir klausytis muzikos trijų meno klasikos festivalių metu („Nakties serenados“, VI tarptautinis M. K. Čiurlionio muzikos festivalis ir „Pasaulio balsai“). Didžiojoje Gintaro muziejaus salėje, atidarant Petro Balčiaus jubiliejinę parodą, skambėjo pianistės prof. Aleksandros Žvirblytės

Petras Balčius. Apyrankė
„Jūratė“. 1975 m.

Fot. Paulius Makauskas

atliekama kompozitorių Claude'o Debussy ir Mikalojaus Konstantino Čiurlionio muzika, taip pat buvo pristatyti visi būsiami Klasikos sezono renginiai.

P. Balčius – metalo plastikos ir meninės juvelyrikos meistras, aktyviai kuriantis nuo 1959 metų. Jis gimė 1938 m. rugsėjo 8 d., 1954–1959 m. mokėsi Telšių Taikomosios dailės mokykloje (dab. Vilniaus dailės akademijos Telšių fakultetas), pagal paskyrimą dirbo Klaipėdos „Dailės“ kombine, nuo 1966 m. – šio kombinato dailininku konstruktoriumi, vėliau – meno vadovu. P. Balčius – Lietuvos dailininkų sąjungos narys nuo 1967 metų. Menininkas gyvena ir kuria Klaipėdoje, dirba metalo plastikos ir juvelyrikos srityse, dalyvauja Lietuvoje ir užsienyje rengiamose parodose. P. Balčiaus darbų yra įsigiję daugelis Lietuvos ir užsienio muziejų, privatūs kolekcininkai. Gintaro muziejaus rinkiniuose saugoma apie 70 dailininko autorinių papuošalų ir suvenyrų bei didelė kolekcija serijinei gamybai sukurtų etalonų. P. Balčiaus autorinės parodos Gintaro muziejuje buvo surengtos 1975, 1998 ir 2004 metais. Šiai retrospektyvinei parodai autorius pateikė dar niekur neeksponuotų gintaro ir metalo plastikos kūrinių iš savo privačios kolekcijos.

Dailininko retrospektyvinė ekspozicija atspindėjo keleto dešimtmečių trukmės pajūrio regiono gintaro dizaino savitumą. Jo kūriniai atskleidžia gintaro, kaulo, metalo, pusiau brangių akmenų dermę. P. Balčiaus autoriniams papuošalams būdingi išraiškingi spalviniai deriniai, pasikartojantys mažosios liaudies architektūros motyvai. Šio dailininko darbuose ryški etnografinio paveldo įtaka, jūros tematika, įkūnijama tai, kas mūsų gyvenime amžina, prasminga, kilnu. Ankstyvieji kūriniai,

Petras Balčius. Kaklo papuošalas „Ruduo“. 1975 m.

Fot. Paulius Makauskas

Petras Balčius. „Piliakalnis“.

Fot. Paulius Makauskas

Petras Balčius. „Akis“.

Fot. Paulius Makauskas

Parodos atidarymo
akimirka. Iš kairės:
Romualdas Budrys,
Danutė Kristina Balčienė
ir Petras Balčius.

Fot. Paulius Makauskas

—
Parodos atidarymo
akimirka.

Fot. Paulius Makauskas

daugiausia mažoji plastika, atskleidžia autoriaus ryšį su jūra ir Klaipėdos miestu – juose atsispindi miesto simboliai (laivai, fontanai, herbas, burės ir pan.). Bėgant metams išryškėjo menininkui būdingas simetriško, geometrinių formų papuošalo stilius: papuošalai konstruojami iš įvairių formų detalių, nugludinant kampus, todėl nesuteikia kūriniai perdėto griežtumo išraiškos, jie pasižymi santūria estetika, funkcionalumu. Pastarųjų metų juvelyriniuose dirbiniuose labiau dominuoja pusiau brangūs akmenys nei gintaras. Sidabro deriniai su malachitu, lazuritu ar koralu pabrėžia dailininko siekį gilintis į prūsų bei kuršių paveldą. Mažosios Lietuvos motyvui metalo plastikos ir juvelyrikos meistras ištikimas jau daug metų – išpūdingos segių serijos, skirtos Kristijonui Donelaičiui bei

kuršių atminčiai. Architektūrinis Lietuvos paveldas įkūnijamas parodoje eksponuotame mozaikos technika atliktame kūrinyje „Tytuvėnų vienuolynas“, apie tautos atmintį byloja kompozicija „Kryžių kalnas“. Jubiliejinė paroda suadrė galimybę palyginti ankstyvuosius autoriaus darbus su brandžiais, iki galo išjaustais kūriniais. Šiuo metu dailininkas P. Balčius, kurdamas iš vario bei žalvario, gilinasi į metalo plastikos subtilybes.

Koplyčios parodų salėje. Centre iš kairės: Romualdas Budrys ir Petras Balčius.

Fot. Paulius Makauskas

—
Petras Balčius.

Fot. Paulius Makauskas

Petras Balčius Retrospective „Signs of Time“

REGINA MAKASKIENĖ

In recent years the Palanga Amber Museum puts emphasis on amber design history. In 2015 it concentrated on the Lithuanian design beginner Feliksas Daukantas and his works. An exhibition regarding the jewellery design innovator Kazimieras Simanonis was represented in 2017. The year 2018 was devoted to honor Petras Balčius, an artist from Klaipėda, revealing the author's creative heritage and commemorating the 80th year anniversary of his birth. The exhibition represented not only Petras Balčius' works preserved in Palanga Amber Museum, but also amber and fine metal art objects from the author's private collection. The retrospective exhibition reflected the authenticity of amber design lasting for several decades in the seaside region.